

บทที่ 2

แนวคิดทางทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทางทฤษฎี

แนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย ได้แก่

1. ทฤษฎีแห่งการแสวงหากำไรสูงสุด
2. แนวความคิดทฤษฎีกำไร
3. แนวความคิดทฤษฎีอัตราส่วนทางการเงิน

ทฤษฎีแห่งการแสวงหากำไรสูงสุด

Anderson and Burger (1972, pp. 78-84) มีความเห็นว่า การศึกษาระดับจุลภาคของการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหากำไรสูงสุด การจัดการในการถือครองสินทรัพย์และหนี้สินที่เหมาะสมนั้น ก็เพื่อที่จะได้มาซึ่งกำไรสูงสุดภายใต้เงื่อนไข เช่น สินทรัพย์ที่ธนาคารถือครองอยู่ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ สินทรัพย์ประเภทที่ให้ดอกผลและสินทรัพย์ที่ไม่ให้ดอกผล จะปรากฏอยู่ในบัญชีงบดุลของธนาคาร สินทรัพย์ประเภทที่ให้ดอกผลอัน ได้แก่ การให้กู้ประเภทต่าง ๆ การลงทุนในหลักทรัพย์ (investment) ส่วนสินทรัพย์ประเภทที่ไม่ให้ดอกผลอัน ได้แก่ เงินสำรองทั้งหมดของธนาคาร (total reserves) ประกอบด้วยเงินสดซึ่งต้องสำรอง (required reserves) และเงินสดสำรองส่วนเกิน (excess reserves)

การศึกษาพฤติกรรมในการจัดการสินทรัพย์ของธนาคารนั้นมักจะมีสมมติฐานที่ว่าระบบธนาคารพาณิชย์จะต้องมีการปรับตัวในการถือครองสินทรัพย์ และหนี้สินให้เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของตัวแปรทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป ดังเช่น อัตราดอกเบี้ย อุปสงค์ของเงินกู้ และนโยบายการเงินที่ใช้โดยธนาคารกลาง

เป็นต้น ดังเช่นในกรณีที่ธนาคารกลางใช้มาตรการทางการเงินด้วยการซื้อหลักทรัพย์ในตลาด อันมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินสดสำรองทั้งหมดของตนเพิ่มขึ้น ตลอดจนสัดส่วนของสินทรัพย์ประเภทที่ไม่ให้รายได้ต่อสินทรัพย์ประเภทให้รายได้สูงเกินไป ซึ่งมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์ขยายการให้กู้ นั่นก็คือ การจัดการสินทรัพย์ใหม่ เพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรสูงสุด ส่วนในด้านการจัดการหนี้สินก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน (วเรศ อุปปาทิก, 2544, หน้า 134-135)

แนวคิดทฤษฎีกำไร

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับทฤษฎีกำไรอาจแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ (คานล, 2551, หน้า 131-132; เทียนชัย ตติยวเรศฐ์, 2548; วเรศ อุปปาทิก, 2544, หน้า 145; วีรศักดิ์ สุขอาณารักษ์, 2543, หน้า 183)

1. กำไรที่เกิดจากความเสี่ยง (risk-bearing theories of profit) กำไร คือ ผลตอบแทนที่ผู้ประกอบการได้รับจากการยอมรับภาระความเสี่ยงภัยจากการประกอบธุรกิจและเผชิญกับปัญหาความไม่แน่นอน เนื่องจากกิจการมีภาวะผูกพันที่จะจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ กำไรจึงเป็นส่วนที่เหลือจากหักค่าตอบแทนเหล่านี้ออกแล้ว ผู้ประกอบการมีความเสี่ยงภัยมากเพราะในบางครั้งกิจการอาจขาดทุนก็ได้ ตามทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับความเสี่ยงภัย ถ้าทุกอย่างดำเนินไปอย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้ประกอบการก็สมควรที่จะได้รับผลตอบแทนที่เหลืออยู่หลังจากหักต้นทุนทั้งหมดออก เนื่องจากการประกอบธุรกิจมีความเสี่ยงภัย ความสามารถในการหากำไรจะต้องสูงมากพอที่จะจูงใจให้ผู้ประกอบการรับภาระหน้าที่ในการจัดการองค์กรธุรกิจ โดยปกติยิ่งธุรกิจมีความเสี่ยงภัยมากเพียงใดก็ต้องเริ่มต้นพบกันอุปสรรคมากมาย เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ประกอบการที่ยอมเสี่ยงดำเนินการก็สมควรที่จะได้รับกำไรสูงขึ้นเมื่อธุรกิจประสบความสำเร็จ ทฤษฎีการยอมรับความเสี่ยงภัยพิจารณาเฉพาะความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้นในการประกอบธุรกิจ และไม่สามารถผลักภาระความเสี่ยงไปให้ผู้อื่นได้ ความเสี่ยงภัยนี้รวมถึงการที่ผู้บริโภคจะปฏิเสธผลิตภัณฑ์ของธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงราคา การเปลี่ยนแปลงเทคนิคการผลิต การที่ผู้ผลิตรายใหม่นำผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ดีกว่าเข้ามาแข่งขันในตลาด การเกิดวัฏจักรธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล ถ้าองค์กรธุรกิจมีผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพก็อาจลดการขาดทุน เนื่องจาก

ความเสี่ยงในธุรกิจดังกล่าวได้ ส่วนการขาดทุนเนื่องจากความเสี่ยงภัยจากภายนอก เช่น อัคคีภัย หรือวินาศกรรม เป็นปัจจัยที่ผู้บริหารไม่สามารถควบคุมได้ จึงอาจป้องกันได้ โดยการผลักระเสี่ยงภัยให้แก่บริษัทประกันภัย

ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ มีทั้งประเภทความเสี่ยงที่เป็นระบบ (systematic risk) และความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ (unsystematic risk) ดังนี้

1.1 ความเสี่ยงที่เป็นระบบ (systematic risk) เป็นความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อตลาดโดยรวม เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมายและสังคม ความเสี่ยงประเภทนี้ไม่สามารถลดหรือขจัดได้โดยการกระจายการลงทุน (undiversifiable risk) ดังนี้

1.1.1 ความเสี่ยงเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย (interest rate risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยอันมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์เกิดผลกำไรหรือขาดทุนจากอัตราดอกเบี้ยที่เปลี่ยนแปลงไป

1.1.2 ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน (exchange rate risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งก่อให้เกิดกำไรหรือขาดทุนจากการปริวรรต

1.2 ความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ (unsystematic risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเฉพาะกับธนาคารพาณิชย์แห่งใดแห่งหนึ่ง และเป็นความเสี่ยงที่สามารถควบคุมหรือลดได้ ได้แก่

1.2.1 ความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อ (credit risk) เป็นความเสี่ยงที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้ ความเสี่ยงประเภทนี้เกิดจากการไม่ได้รับชำระหนี้คืนจากลูกหนี้

1.2.2 ความเสี่ยงของเงินกองทุน (capital risk) ความเพียงพอของเงินกองทุนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับธนาคารพาณิชย์ในการสร้างความมั่นใจให้ผู้ฝากเงินมีความมั่นใจในฐานะของธนาคารว่าจะสามารถรับภาระผลการขาดทุนหรือชดใช้ภาระการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นได้โดยมิให้กระทบกระเทือนถึงผู้ฝากเงิน หากธนาคารดำรงเงินกองทุนไม่เพียงพอ อาจทำให้ผู้ฝากเงินขาดความเชื่อมั่นในความมั่นคงของธนาคารได้

1.2.3 ความเสี่ยงทางด้านสภาพคล่อง (liquidity risk) ธนาคารพาณิชย์

นอกจากจะต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดแล้วยังจะต้องฐานะสภาพคล่องในลักษณะที่เพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณและลักษณะการประกอบธุรกิจของธนาคารนั้น ทั้งในด้านจำนวน คุณภาพ และความคล่องตัว ทั้งนี้สินทรัพย์สภาพคล่องของธนาคารที่เพียงพอนอกจากจะเป็นส่วนที่ช่วยในการเสริมสร้างประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการประกอบกรรวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการเงินหรือสินเชื่อในระบบแล้ว ยังเป็นฐานในการรองรับภาระหนี้สินของธนาคารนั้น ๆ อีกด้วย

1.2.4 ความเสี่ยงจากการกู้ยืมทางการเงิน (financial leverage risk) เป็น

ความเสี่ยงที่เกิดจากการกู้ยืมมาใช้ในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจะทำให้ธนาคารต้องแบกรับภาระดอกเบี้ยซึ่งถือเป็นต้นทุนคงที่ ซึ่งธนาคารจะต้องคำนึงถึงโครงสร้างทางการเงินในส่วนของหนี้สินต่อทุน หากธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วนของหนี้สินต่อทุนในระดับที่สูงเกินไปย่อมก่อให้เกิดความเสี่ยงจากการกู้ยืมได้

2. กำไรที่เกิดจากการผูกขาด (monopoly theories of profit) กำไรเกิดขึ้นเนื่องจากการผูกขาดการผลิต ผูกขาดการจำหน่าย ผูกขาดปัจจัยการผลิต หรืออาจเกิดขึ้นเนื่องจากในตลาดนั้นมีผู้ผลิตน้อยราย หรือองค์กรธุรกิจอาจสามารถควบคุมตลาดได้จนผู้ผูกขาดรายอื่นไม่กล้าเข้ามาทำการผลิตแข่งขัน ทำให้องค์กรธุรกิจนั้นเดิมสามารถรักษากำไรไว้ได้ กำไรจากการผูกขาดขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ผลิตที่จะควบคุมปริมาณการผลิต และควบคุมการกำหนดราคาซึ่งจะทำให้ผู้ผลิตผูกขาดได้รับกำไรต่อไป ผู้ผูกขาดอาจประสบความสำเร็จในการควบคุมราคาหรือจำกัดการเข้ามาแข่งขันขององค์กรธุรกิจรายอื่นโดยการได้รับสัมปทาน การใช้ลิขสิทธิ์ การมีสิทธิบัตร หรือการสามารถสร้างความเชื่อถือนียี่ห้อและค่านิยมในตัวสินค้ามากกว่าผู้อื่น หรืออาจเนื่องจากขนาดของตลาดนั้นเล็กเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณผลิตภัณฑ์ของผู้ผูกขาด องค์กรธุรกิจรายอื่นจะไม่ได้กำไรถ้าเข้ามาทำการผลิตแข่งขัน ในบางอุตสาหกรรมซึ่งมีผู้ผลิตน้อยราย อาจใช้การรวมหัวกันเพื่อจำกัดปริมาณการผลิต ในกรณีนี้อาจมีกำไรจากการผูกขาดได้ หรือในอุตสาหกรรมบางประเภทต้องใช้เงินลงทุนในโครงการสูงมากจนเป็นเครื่องกีดขวางการเข้ามาแข่งขันของผู้ผลิตรายใหม่ก็ได้

3. กำไรที่เกิดจากเทคโนโลยีและนวัตกรรม (technology and innovation theories of profit) นักเศรษฐศาสตร์มีความเชื่อว่า กำไรเป็นเสมือนผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการที่ได้ประดิษฐ์คิดค้น หาเทคนิคการผลิตแบบใหม่ ใช้กระบวนการผลิตแบบใหม่ ใช้เทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ เพื่อการริเริ่มคิดผลิตภัณฑ์ใหม่หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมให้มีคุณค่า หรือทำการลดต้นทุนการผลิตโดยใช้เครื่องจักรใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทฤษฎีการริเริ่มคิดผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณภาพดีกว่าเดิม โดยไม่ต้องกำหนดราคาตามราคาตลาดของสินค้าที่มีอยู่ จะทำให้กำไรทางเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้นมาก กำไรเหล่านี้จะยังคงอยู่ตราบจนกระทั่งมีผู้ผลิตรายใหม่เข้ามาประดิษฐ์คิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ออกมาขายแข่งขัน ปริมาณผลิตภัณฑ์จะเพิ่มขึ้น ราคาสินค้าจะลดลง ทำให้กำไรลดลงจนอาจจะไม่มีกำไร ซึ่งจะอยู่ในสภาวะนี้จนกระทั่งเกิดมีผู้ผลิตรายใหม่ ๆ เข้ามาริเริ่มคิดผลิตภัณฑ์ใหม่ออกมาอีก จึงเป็นการเริ่มต้นกระบวนการดังที่กล่าวมาข้างต้นอีกครั้งหนึ่งวนเวียนอยู่เช่นนี้เรื่อยไป

ภาพรวมและแนวโน้มของเทคโนโลยีในส่วนการบริการทางการเงินจากการศึกษาในธุรกิจธนาคาร ตลาดการเงิน และอุตสาหกรรมประกันจากทั่วโลก มีความท้าทายมากและควรตระหนักถึงประเด็นสำคัญด้านต่าง ๆ โดยต้องใช้ความล้ำหน้าของเทคโนโลยีมาคอยรองรับสนับสนุน และขับเคลื่อนเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรสูงสุด ดังนี้

3.1 ความเป็นเลิศในการปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดความประหยัดคุ้มค่า มีประสิทธิภาพและความเร็วสูงสุด สภาพเทคโนโลยีศักยภาพด้านที่เพิ่มทวีขึ้นทุก 12-18 เดือน จำเป็นต้องมีการตรวจสอบและปรับปรุงใหม่

3.2 โลกาภิวัตน์เปลี่ยนแปลงโลกธุรกิจ แนวโน้มของโลกาภิวัตน์จะผลักดันให้ธุรกิจต่าง ๆ หันมาใช้กลยุทธ์ร่วมมือสร้างพันธมิตร มากกว่าการสร้างมูลค่าด้วยตนเอง เพียงลำพัง เนื่องจากระบบศูนย์กลางข้อมูลในอินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้น อันจะเปิดกว้างให้ผู้ใช้และนักพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนบริการและข้อมูลนวัตกรรมได้อย่างกว้างขวาง เพื่อช่วยให้ธุรกิจและบริการส่งต่อถึงลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น

4. กำไรที่เกิดจากประสิทธิภาพในการจัดการ (managerial efficiency theories of profit) กำไรเกิดขึ้นเนื่องจากประสิทธิภาพในการจัดการ นับเป็นผลสำเร็จในการดำเนินการขององค์กรธุรกิจ ส่วนใหญ่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากประสิทธิภาพในการบริหาร เช่น สามารถ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	
ห้องสมุดงานวิจัย	
วันที่	30 พ.ค. 2555
เลขทะเบียน	246629
เลขเรียกหนังสือ	

คาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตได้แม่นยำ สามารถหาวิธีการป้องกันความเสี่ยงจากผลกระทบที่ทำให้รายได้ของธุรกิจลดลง สามารถลดต้นทุนการผลิต มีการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ มีการใช้กลยุทธ์การตลาดที่ชาญฉลาด มีความสามารถในการพัฒนาโครงสร้างราคาและแบบจำลองทางการตลาด เพื่อก่อให้เกิดผลกำไรเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าประสิทธิภาพในการจัดการสามารถสร้างกำไรให้แก่องค์กรธุรกิจได้เป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพสูงในการจัดการ สามารถทำให้องค์กรธุรกิจที่ขาดทุนพลิกฟื้นกลับมามีกำไรก็ได้ หากประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหขององค์กร โดยนำหลักการจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ร่วมกับกลยุทธ์ด้านอื่น ๆ เช่น การปรับลดขนาดองค์กร (downsizing) การปรับรีโอโครงสร้างและระบบขององค์กร (re-engineering) การปรับโครงสร้างธุรกิจ (business restructuring) การฟื้นฟูกิจการ (rehabilitation) การซื้อขายควบรวมกิจการ (merger and acquisition) การแปรรูปกิจการเป็นแบบเอกชน (privatization) การแสวงหาหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ (strategic partner) เป็นต้น

ในระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไปจะเห็นว่า องค์กรธุรกิจที่ประกอบธุรกิจประเภทเดียวกันไม่จำเป็นต้องได้รับกำไรหรืออัตรากำไรเท่ากัน เพราะปัจจัยส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการว่าองค์กรใดจะมีประสิทธิภาพสูงกว่ากัน

5. กำไรที่เกิดจากแรงเสียดทานหรือกำไรที่ได้รับมาโดยมิได้คาดหมาย (frictional or windfall theories of profit) กำไรเกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมาย มีสาเหตุเนื่องจากบางครั้งอุปทานของสินค้าอาจจะขาดแคลนอย่างกะทันหันจนไม่เพียงพอต่ออุปสงค์ที่มีอยู่ ทำให้ราคาสินค้าบางชนิดขยับตัวสูงขึ้นอย่างผิดปกติเพราะเป็นสิ่งจำเป็นในยามนั้น และผู้บริโภคเต็มใจซื้อแม้ว่าจะมีราคาแพง องค์กรธุรกิจก็จะได้รับกำไรเกินปกติเป็นจำนวนมากอยู่ชั่วขณะหนึ่ง ทั้งนี้เพราะมีเหตุการณ์ผิดปกติบางอย่างเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น การเกิดสงคราม-โลก การเกิดอุทกภัย การเกิดวาตภัย การเกิดแผ่นดินไหว และการเกิดโรคระบาด เป็นต้น สำหรับกำไรที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมายนี้อาจจะเนื่องมาจากการค้นพบแหล่งทรัพยากรธรรมชาติใหม่ ๆ ก็ได้ เช่น บ่อน้ำมันดิบ แก๊สธรรมชาติ ทองคำ และถ่านหิน เป็นต้น กำไรเช่นนี้เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกและอยู่นอกเหนือการควบคุมของธุรกิจ

แนวความคิดทฤษฎีอัตราส่วนทางการเงิน

อัตราส่วนทางการเงินสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท ดังนี้ (กฤษฎา เสกตระกูล, 2547; ฌ็อง-พอล เจอร์นันทน์, 2548, หน้า 73; Hempel, Coteman, & Simonson, 1994, p. 407)

1. อัตราส่วนสภาพคล่อง (liquidity ratios) ใช้สำหรับวัดความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้นของกิจการ ความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นมีความสำคัญต่อการประเมินฐานะการเงินของกิจการอัตราส่วนที่ใช้เป็นแนวทางเพื่อการพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นของกิจการ คือ

1.1 Current Ratio การนำทรัพย์สินหมุนเวียนไปเปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียน ถือเป็นมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการวัดสภาพคล่องของกิจการ

1.2 Quick Asset Ratio เป็นอัตราทดสอบสภาพคล่องในปัจจุบันทันทีของกิจการ คำนวณโดยการนำผลรวมของเงินสด หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด ตัวเงินรับ และลูกหนี้การค้าด้วยหนี้สินหมุนเวียนรวม จะได้อัตราส่วน Quick Asset Ratio

2. อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (profitability ratio) การวิเคราะห์จะเปรียบเทียบกับตัวเลขเฉลี่ยของอุตสาหกรรม เพื่อทราบว่าธนาคารจะมีความสามารถในการทำกำไรได้อยู่ในระดับดีหรือไม่ ซึ่งวิเคราะห์จากงบดุลและงบกำไรขาดทุนดังนี้

2.1 วิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรจากรายได้รวม ทำการวิเคราะห์ 2 ประเภท คือ

$$\text{รายได้รวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{รายได้รวม}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

2.1.1 วิเคราะห์เพื่อทราบความสามารถในการสร้างรายได้จากส่วนของทุน หรือวิเคราะห์สมรรถภาพในการดำเนินงานต่อหุ้น 1 หุ้น คือ ทุน 1 หุ้น จะก่อให้เกิดรายได้เท่าใด ดังนี้

$$\text{รายได้รวมต่อสินทรัพย์สุทธิเฉลี่ย} = \frac{\text{รายได้รวม}}{\text{สินทรัพย์สุทธิเฉลี่ย}}$$

2.1.2 วิเคราะห์เพื่อให้ทราบความสามารถในการหารายได้ (earning power) เป็นเท่าใดของสินทรัพย์ของธนาคาร อัตราส่วนนี้จะชี้ให้เห็นความสามารถในการชดเชยความเสียหายและแสดงความสามารถในการเพิ่มทุนและความสำเร็จทางการเงินของธนาคาร

ในการวัดรายได้ต่อสินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ยนั้น เราอาจวิเคราะห์รายได้เป็นรายได้รวมหรือรายได้แต่ละประเภทเปรียบเทียบกับสินทรัพย์รวมหรือสินทรัพย์เสี่ยงหรือสินทรัพย์ประจำก็ได้ ดังนั้น อาจวิเคราะห์ เช่น

$$\text{รายได้ดอกเบี้ยต่อสินทรัพย์เสี่ยงถัวเฉลี่ย} = \frac{\text{รายได้ดอกเบี้ย}}{\text{สินทรัพย์เสี่ยงถัวเฉลี่ย}}$$

$$\text{สินทรัพย์เสี่ยงถัวเฉลี่ย} = \frac{\text{สินทรัพย์เสี่ยงต้นงวด} + \text{สินทรัพย์เสี่ยงปลายงวด}}{2}$$

2.2 วิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรจากรายได้สุทธิ ทำการวิเคราะห์ 2 ประเภท คือ

$$\text{รายได้สุทธิต่อเงินกองทุน} = \frac{\text{รายได้สุทธิ}}{\text{เงินกองทุน}}$$

รายได้สุทธิ คือ รายได้จากดำเนินงานหักรายจ่ายจากการดำเนินงานแต่ยังไม่หักหนี้สูญ อัตราส่วนรายได้สุทธิต่อเงินกองทุนใช้วิเคราะห์เพื่อทราบความสามารถในการสร้างรายได้สุทธิจากเงินกองทุนที่ได้ดำรงไว้ตามกฎหมายและรัฐบัญญัติการธนาคาร พ.ศ. 2538 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) เพื่อความมั่นคง และมีเสถียรภาพของธนาคารพาณิชย์ โดยไม่ให้กระทบกระเทือนถึงผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้

$$\text{รายได้สุทธิต่อสินทรัพย์สุทธิเฉลี่ย} = \frac{\text{รายได้สุทธิ}}{\text{สินทรัพย์สุทธิเฉลี่ย}}$$

อัตราส่วนรายได้รวมต่อสินทรัพย์สุทธิเฉลี่ยใช้วิเคราะห์เพื่อทราบความสามารถในการสร้างรายได้สุทธิจากสินทรัพย์สุทธิเฉลี่ยซึ่งเป็นการวัดประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์รวมของธนาคารว่าก่อให้เกิดรายได้สุทธิเท่าใดจากสินทรัพย์สุทธิเฉลี่ย อัตราส่วนนี้ยังใช้เป็นเครื่องวัดรายได้ของธนาคารที่แท้จริงอีกด้วย

2.3 วิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรจากกำไรสุทธิ จะทำการวิเคราะห์ 2 ประเภท คือ

2.3.1 กำไรสุทธิต่อเงินกองทุน ดังนี้

$$\text{กำไรสุทธิต่อเงินกองทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินกองทุน}}$$

อัตราส่วนนี้ใช้แสดงผลที่ได้คืนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้น ซึ่งหมายถึงการวัดประสิทธิภาพในการจัดการเกี่ยวกับเงินกองทุนว่าให้ผลตอบแทนมากน้อยเพียงใด

2.3.2 กำไรสุทธิต่อสินทรัพย์สุทธิเฉลี่ย ดังนี้

$$\text{กำไรสุทธิต่อสินทรัพย์สุทธิเฉลี่ย} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์สุทธิเฉลี่ย}}$$

อัตราส่วนนี้ใช้วัดว่ากำไรสุทธิของธนาคาร ได้คุ้มค่ากับการลงทุนในสินทรัพย์หรือไม่หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการวิเคราะห์หมุนเวียนของสินทรัพย์ว่าได้ให้ผลตอบแทนแก่ธนาคารมากน้อยเพียงใด

2.4 วิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรในส่วน of รายได้ และรายจ่าย มีวิธีการวิเคราะห์ 3 ประเภท คือ

$$\text{รายจ่ายรวมต่อรายได้รวม} = \frac{\text{รายจ่ายรวม}}{\text{รายได้รวม}}$$

เป็นอัตราส่วนที่ใช้วิเคราะห์รายจ่ายที่ธนาคารเสียไปในการแสวงหารายได้ว่าอยู่ในเกณฑ์สมควรหรือไม่ อัตราส่วนนี้แสดงผลการดำเนินงานเพราะเป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการจัดการ และการหารายได้ที่ดีที่สุดของธนาคาร คือ รายได้สุทธิจาก

การดำเนินงาน (รายได้ – รายจ่าย) ถ้ารายจ่ายสูงกว่ารายได้ผลจะเป็นยอดขาดทุน ซึ่งแสดงถึงความล้มเหลวของฝ่ายจัดการ

$$\text{รายจ่ายแต่ละประเภทต่อรายได้รวม} = \frac{\text{รายจ่ายแต่ละประเภท}}{\text{รายได้รวม}}$$

รายจ่ายแต่ละประเภทอาจเป็นเงินเดือนพนักงาน ดอกเบี้ยเงินฝากแต่ละประเภทหรือค่าใช้จ่ายอื่นก็ได้ อัตราส่วนนี้จะชี้ให้เห็นสัดส่วนของรายจ่ายแต่ละประเภทต่อรายได้รวม เพื่อจำแนกการใช้จ่ายจากรายได้แต่ละบาทของธนาคาร ซึ่งเป็นประโยชน์ในการทราบว่ารายจ่ายเพิ่มหรือลดเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา

$$\text{รายได้แต่ละประเภทต่อรายได้รวม} = \frac{\text{รายได้แต่ละประเภท}}{\text{รายได้รวม}}$$

รายได้แต่ละประเภทอาจเป็นรายได้ค่าดอกเบี้ยและเงินปันผลหลักทรัพย์ ดอกเบี้ยและส่วนลดเงินให้กู้ยืมและให้เครดิต อัตราส่วนนี้จะชี้ให้เห็นสัดส่วนรายได้แต่ละประเภทต่อรายได้รวมของธนาคาร

2.5 อัตราส่วนด้านคุณภาพสินเชื่อ การปล่อยสินเชื่อ เป็นกิจกรรมหลักในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ การสร้างรายได้และการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์จะมาจากรายการสินเชื่อเป็นสำคัญ การตรวจสอบคุณภาพสินเชื่อของธนาคารจะทำให้เกิดความมั่นใจในการบริหารงานเพื่อสร้างรายได้และกำไรของธนาคาร และเนื่องจากสัดส่วนของเงินทุนที่จมอยู่ในสินเชื่อนี้ ยังสัมพันธ์กับสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ การทราบสภาพของคุณภาพสินเชื่อจะช่วยให้ประเมินได้ว่าควรวิตกกังวลเกี่ยวกับสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์มากน้อยเพียงใด อัตราส่วนด้านคุณภาพสินเชื่อที่ศึกษา คือ

$$\text{อัตราส่วนหนี้สูญตัดบัญชีต่อสินเชื่อรวม} = \frac{\text{หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ}}{\text{เงินให้สินเชื่อรวม}}$$

(loan charge-offs/gross loans)

สำหรับลูกหนี้สินเชื่อที่มีปัญหาว่าได้พยายามทุกขั้นตอนของการเรียกเก็บหนี้และกระบวนการตามกฎหมายแล้วและไม่ประสบความสำเร็จ ธนาคารก็จะนำเข้าสู่กระบวนการตัดหนี้สูญ (write-off) ตัวเลขของมูลค่าหนี้สูญนี้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสินเชื่อรวม เป็นอัตราส่วนที่ชี้วัดถึงคุณภาพของสินเชื่อได้ อัตราส่วนที่สูงนี้สะท้อนถึงคุณภาพของสินเชื่อที่ต่ำลง

3. อัตราส่วนวัดประสิทธิภาพการดำเนินงาน (management efficiency ratios) ประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ สามารถบ่งชี้ได้จากอัตราส่วนทางการเงินดังต่อไปนี้

3.1 อัตราส่วนการสร้างกำไรสุทธิ (net margin) คำนวณจาก กำไรสุทธิหารด้วยรายได้รวม โดยปกติในกิจการทั่วไป อัตราส่วนนี้จะจัดอยู่ในกลุ่มวัดความสามารถในการทำกำไร แต่กรณีของธนาคารพาณิชย์การวัดความสามารถในการทำกำไร จะเปรียบเทียบกับกำไรกับสินทรัพย์เฉลี่ยจึงแยก net margin ออกจากการวัดกำไร อัตราส่วน net margin วัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้ เพราะพิจารณาว่าเมื่อธนาคารสร้างรายได้แล้วต้องหักค่าใช้จ่ายออก คงเหลือเป็นกำไรเท่าใด ยิ่งสัดส่วนของกำไรเทียบกับรายได้ยิ่งสูง ก็แสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่สูงขึ้นเท่านั้น

3.2 อัตราส่วนการควบคุมค่าใช้จ่าย (efficiency ratio) คำนวณจากค่าใช้จ่ายดำเนินงานหารด้วยรายได้รวม อัตราส่วนนี้วัดว่าธนาคารมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (ซึ่งประกอบไปด้วย หนี้สงสัยจะสูญ ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร และค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่น ๆ) เมื่อเทียบกับรายได้รวมเป็นอย่างไร ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่าน้อย แสดงว่าธนาคารมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้ดี

3.3 อัตราส่วนรายได้รวมต่อบุคลากร รายได้รวมของธนาคารประกอบไปด้วยรายได้ที่เป็นดอกเบี้ยและรายได้ไม่ใช่ดอกเบี้ย ยิ่งอัตราส่วนนี้มีค่าสูง ยิ่งความร่วมมือร่วมใจของพนักงานในการสร้างรายได้ให้กับธนาคาร โอกาสในการทำกำไรและการเติบโตในอนาคตก็ยังมีมาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จิตวัตร พรหมเสน (2538) ศึกษาเรื่อง โครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย การศึกษานี้ใช้ข้อมูลภาคตัดขวางร่วมกับข้อมูลอนุกรมเวลาของธนาคารพาณิชย์ไทย จำนวน 15 ธนาคาร และสาขานาคารต่างประเทศในไทยจำนวน 14 ธนาคาร รวมเป็นจำนวนธนาคารที่ใช้ในการศึกษา 29 ธนาคารในช่วงปี พ.ศ. 2530-2536 มาเป็นข้อมูลการศึกษา ซึ่งได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาทางด้าน โครงสร้างการตลาด พบว่า ตลาดของธนาคารพาณิชย์เป็นตลาดของผู้ขายน้อยราย (oligopoly) ที่มีการรวมตัวกัน (collusion) ในลักษณะสมยอมกัน โดยในช่วงที่ศึกษานาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ได้เสียส่วนแบ่งตลาดให้กับกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น

ผลการศึกษาพฤติกรรมของธนาคารพาณิชย์ พบว่า กลุ่มธนาคารพาณิชย์ในช่วงการศึกษามีหลักเกณฑ์ในการบริหารเงินที่แตกต่างจากกลุ่มธนาคารต่างประเทศในไทยมาก เพราะกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทยไม่นิยมลงทุนในหลักทรัพย์มาก และพบว่า กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีนโยบายในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก ส่วนกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก และธนาคารต่างประเทศในไทยมีนโยบายในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ

ผลการศึกษาด้านการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ต้นทุนคงที่ต่อสินทรัพย์ไม่สามารถอธิบายสัดส่วนกำไรต่อสินทรัพย์ของธนาคารได้ดี เพราะต้นทุนคงที่ของธนาคารนั้นมีสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับต้นทุนทางการเงิน ด้านอัตราการกระจุกตัวทางด้านเงินฝาก กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่และกลุ่มธนาคารต่างประเทศในไทย ไม่มีผลต่อสัดส่วนกำไรต่อสินทรัพย์ ขณะที่สัดส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ และสัดส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ มีผลต่อกำไรต่อสินทรัพย์ของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ทุกกลุ่มที่ศึกษา สำหรับสัดส่วนเงินให้กู้ต่อสินทรัพย์ พบว่า มีเพียงธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางเท่านั้นที่สามารถอธิบายกำไรต่อสินทรัพย์ได้

การศึกษานฐานะทางการเงิน พบว่า กลุ่มสาขานาคารต่างประเทศในไทยมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจที่ดีกว่าธนาคารพาณิชย์ไทย แต่มีข้อเสียเปรียบในเรื่องของฐานลูกค้า

เงินฝาก ในขณะที่กลุ่มธนาคารขนาดกลาง และกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กจำเป็นต้องเพิ่มเงินกองทุนและพัฒนาความสามารถในการแข่งขันให้มากขึ้น

วุฒิกร บำเพ็ญนรกิจ (2538) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2527-2536 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มธนาคาร ตามขนาดของสินทรัพย์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการทำกำไรของแต่ละกลุ่ม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน ประมาณค่ากำลังสองน้อยที่สุด ซึ่งแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาพัฒนามาจากงานของคูตีตา บุตรทวี (2536) ซึ่งเป็นการศึกษาที่เน้นความสำคัญของการบริหารสินทรัพย์ที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย แต่การศึกษานี้ได้เพิ่มตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทยด้วยแบบจำลองสมการเต็มรูปแบบของการศึกษา คือ

$$\text{PROEA} = C + \beta_1 \text{RATIOL} + \beta_2 \text{BDLOAN} + \beta_3 \text{BOLOAN} + \beta_4 \text{EQLOAN} + \beta_5 \text{SP} + \beta_6 \text{MKS} + \beta_7 \text{FBI} + \beta_8 \text{GFEI} + \beta_9 \text{RATIOI} + \beta_{10} \text{OEI}$$

โดยที่

PROEA คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้

RATIOL คือ อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้

BDLOAN คือ อัตราส่วนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญสะสมต่อเงินให้สินเชื่อ

BOLOAN คือ อัตราส่วนเงินกู้ยืมต่อเงินให้สินเชื่อ

EQLOAN คือ อัตราส่วนเงินกองทุนต่อเงินให้สินเชื่อ

SP คือ ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ย (อัตราดอกเบี้ยรับ – อัตราดอกเบี้ยจ่าย)

MKS คือ ส่วนแบ่งตลาดสินเชื่อ

FBI คือ สัดส่วนรายได้จากค่าธรรมเนียมและบริการต่อรายได้ทั้งหมด

GFEI คือ สัดส่วนรายได้จากการปริวรรตเงินตราต่อรายได้ทั้งหมด

RATIOI คือ อัตราส่วนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อสินทรัพย์ที่ก่อรายได้

OEI คือ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้ทั้งหมด
แบบจำลองที่ได้จากการศึกษา โดยเป็นสมการที่คัดเลือกตัวแปร โดยวิธี Stepwise
คือ

1. กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{PROEA} = & 1.1834 + 0.1181\text{EQLOAN} + 0.0674\text{SP} - 0.0451\text{RATIOI} - \\ & (3.573) \quad (5.668)^{***} \quad (2.226)^{**} \quad (-5.073)^{***} \\ & 0.0143\text{OEI} \\ & (-3.832)^{***} \end{aligned}$$

$$R\text{-squared} = 0.8259 \quad D.W. = 1.3531$$

2. กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดกลาง ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{PROEA} = & 1.1828 + 0.1781\text{BDLOAN} - 0.0108\text{OEI} \\ & (5.620) \quad (2.372)^{**} \quad (-4.671)^{***} \end{aligned}$$

$$R\text{-squared} = 0.4601 \quad D.W. = 1.5706$$

3. กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{PROEA} = & 3.1609 + 0.2999\text{BDLOAN} + 0.0744\text{EQLOAN} + 0.8198\text{MKS} + \\ & (3.311) \quad (4.549)^{***} \quad (2.709)^{**} \quad (2.067)^{**} \\ & 0.0556\text{GFEI} - 0.0679\text{OEI} \\ & (4.099)^{***} \quad (-5.844)^{***} \end{aligned}$$

$$R\text{-squared} = 0.7061 \quad D.W. = 1.9798$$

กำหนดให้ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t statistic

**มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

***มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 3 กลุ่ม คือ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้ทั้งหมด (OEI) เป็นการแสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีอัตราส่วนที่ต่ำที่สุด แสดงถึงควมมีประสิทธิภาพในการบริหารงาน อัตราส่วนเงินกองทุนต่อเงินให้สินเชื่อ (EQLOAN) จะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรในธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่และธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก โดยมีผลทำให้กำไรเพิ่มสูงขึ้น เมื่อมีปริมาณเงินกองทุนมากขึ้น สำหรับอัตราส่วนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อเงินสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (RATIOI) จะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรในธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่เพียงกลุ่มเดียว โดยมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับความสามารถในการทำกำไร กล่าวคือการลงทุนในหลักทรัพย์ซึ่งเป็นพันธบัตรรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ จะทำให้ได้รับผลตอบแทนในอัตราที่ต่ำกว่าการลงทุนในการให้สินเชื่อ ทำให้กำไรของธนาคารลดลง ในกรณีของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ย (SP) จะมีผลต่อความสามารถในการทำกำไรในธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่เพียงกลุ่มเดียวเพราะธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารทุกกลุ่มทำให้มีกำไรเพิ่มขึ้น ในขณะที่อัตราส่วนค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ (BDLOAN) มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดพาณิชย์ขนาดเล็ก แต่มีทิศทางทำให้ความสามารถในการทำกำไรสูงขึ้นซึ่งอาจเกิดจากปริมาณสินเชื่อที่เพิ่มสูงขึ้นแต่การสำรองค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญตั้งไม่ตรงกับความเป็นจริงทำธนาคารได้รับผลกำไรมากขึ้น อัตราส่วนรายได้จากการปริวรรตเงินตราต่อรายได้ทั้งหมด (GFEI) จะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก โดยจะทำให้ได้รับผลกำไรเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับส่วนแบ่งตลาดสินเชื่อ (MSK) จะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรให้ธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กเพียงกลุ่มเดียว เพราะว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมีส่วนแบ่งตลาดในส่วนนี้เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ในขณะที่ธนาคารในกลุ่มอื่นกลับลดลง ทำให้ธนาคารในกลุ่มนี้มีผลกำไรเพิ่มขึ้นจากส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มขึ้น

กองแก้ว คำตัน (2545) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการทำกำไรระหว่างธนาคารพาณิชย์ของสปป. ลาว กับธนาคารต่างประเทศในสปป. ลาว เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงผลการดำเนินงานของธนาคารต่างประเทศที่เข้ามาทำธุรกิจการ-

ธนาคารใน สปป. ลาว เพื่อเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ของลาว โดยเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นทฤษฎี จากงบดุล และงบกำไรขาดทุนของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 2 ประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2542-2545 รวม 3 ปี จำนวน 3 ธนาคาร จากการศึกษาพบว่า

1. ความสามารถในการทำกำไรของธนาคาร ที่เปรียบเทียบมีความแตกต่างกันมาก พิจารณาได้จากการเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

2. การบริหารงานของธนาคารพาณิชย์ลาวอยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่าธนาคารต่างประเทศ ซึ่งวิเคราะห์ได้จากอัตราส่วนรายได้รวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ธนาคารพาณิชย์ลาวใช้ส่วนของหนี้สินมากกว่าส่วนของผู้ถือหุ้น เพราะว่าธนาคารพาณิชย์ลาวมีภาพพจน์และชื่อเสียงที่ดี พร้อมทั้งธนาคารได้รับการกำกับการดำเนินงานจากรัฐบาล

3. ธนาคารพาณิชย์ลาวมีการบริหารสินทรัพย์ได้ในระดับที่ดี ซึ่งพิจารณาได้จากการวิเคราะห์อัตราส่วนรายได้ต่อสินทรัพย์เฉลี่ย แต่ไม่มีความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายได้ดีเท่าธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ

สุพมา ตันตสันติสกุล (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยกำหนดกำไรของธนาคารพาณิชย์-ไทยในประเทศไทย รายครึ่งปี ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2545 โดยวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งธนาคารสาขาต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทย ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (FIX3M) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ลูกค้ารายใหญ่ขึ้นดี (MLR) มูลค่าการซื้อขายและขายเงินตราต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ (SFX) และเงินที่ให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ (TCD) ด้วยวิธีการประมาณค่าในรูปแบบของสมการถดถอยเชิงซ้อน (multiple regression model) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่าง ๆ

แบบจำลองที่ได้จากการศึกษา คือ

$$\text{PROFIT} = 369128.55 - 12810.27\text{FIX3M} + 0.0093\text{SFX} - 0.0918\text{TCD}$$

$$(5.147)^{***} \quad (-2.697)^{**} \quad (3.595)^{***} \quad (-5.856)^{***}$$

$$R\text{-squared} = 0.8639$$

$$D.W. = 2.0415$$

กำหนดให้ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t statistic

**มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

***มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่กำหนดกำไรของธนาคารพาณิชย์ที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ มูลค่าการซื้อขายเงินตราต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ (SFX) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ถูกค้ำรายใหญ่ชั้นดี (MLR) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยที่กำหนดกำไรของธนาคารพาณิชย์ที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกัน ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (FIX3M) และเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ (TCD) มีความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากผลของวิกฤติเศรษฐกิจ ทำให้เมื่อขยายสินเชื่อเพิ่มขึ้น ทำให้หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) เพิ่มขึ้น และกำไรของธนาคารพาณิชย์ลดลง

พุทธรชาติ แก้วสุโกส (2548) ศึกษาเรื่อง รายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2525-2547 และศึกษาถึงตัวแปรที่มีผลกระทบต่อรายได้ของธนาคาร โดยใช้ข้อมูล ทศัญญิรายปีจากธนาคารแห่งประเทศไทย และใช้สมการถดถอยเชิงซ้อน เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยแบบจำลองที่ใช้ศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ แบบจำลองทางเศรษฐมิติของตัวแปรที่มีผลกระทบต่อรายได้ดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ (interest income) และส่วนที่สองเป็นแบบจำลองทางเศรษฐมิติของตัวแปรที่มีผลต่อรายได้ที่ไม่ใช่ดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ (non-interest income)

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองได้ดังนี้

1. แบบจำลองทางเศรษฐมิติของตัวแปรที่มีผลกระทบต่อรายได้ดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ ดังนี้

$$YIN = -167061.600 + 0.149 \text{ CREDIT} + 12006.550 \text{ MLR} - 0.308 \text{ SEC}$$

(16.765)*** (1.772)** (-6.363)***

$$R\text{-squared} = 0.917$$

$$D.W. = 1.988$$

โดยที่

YIN คือ รายได้ดอกเบี้ย (หน่วย: ล้านบาท)

CREDIT คือ ปริมาณเงินกู้ (หน่วย: ล้านบาท)

MLR คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (หน่วย: ร้อยละ)

SEC คือ เงินสดและเงินลงทุนในหลักทรัพย์ (หน่วย: ล้านบาท)

2. แบบจำลองทางเศรษฐมิติของตัวแปรที่มีผลกระทบต่อรายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย
ของธนาคารพาณิชย์ ดังนี้

$$NYIN = -227.867 + 0.02CREDIT - 0.0097DEP + 0.006XM$$

(8.428)*** (-3.467)*** (0.800)

R-squared = 0.942

D.W. = 2.033

โดยที่

NYIN คือ รายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ย (หน่วย: ล้านบาท)

CREDIT คือ ปริมาณเงินกู้ (หน่วย: ล้านบาท)

DEP คือ ปริมาณเงินฝาก (หน่วย: ล้านบาท)

XM คือ มูลค่าการส่งออกและนำเข้ารวม (หน่วย: ล้านบาท)

กำหนดให้ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t statistic

**มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

***มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

จากผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อรายได้จากดอกเบี้ย และรายได้ที่มีใช้ดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยมากที่สุด คือ ปริมาณเงินให้กู้ แต่จากการศึกษาโครงสร้างรายได้ของธนาคารพาณิชย์ในช่วงเวลาที่ศึกษา พบว่า รายได้ดอกเบี้ยมีแนวโน้มต่อรายได้รวมที่ลดลง ในขณะที่รายได้ประเภทอื่น ๆ เริ่มมีความสำคัญมากขึ้น

ชั้นสุมล โพธิ์ทอง (2549) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคาร เงินให้กู้ยืมและเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ไทย อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ถูกค้ำรายใหญ่ขึ้นดี และ

เงินรับฝากรวมของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยใช้ข้อมูลทศุติภูมิแบบอนุกรมเวลา รายไตรมาส ของธนาคารพาณิชย์ไทยระหว่างปี พ.ศ. 2540-2548 จำนวน 36 ตัวอย่าง โดยใช้แบบจำลอง ทางเศรษฐมิติ ในรูปของสมการถดถอยเชิงเส้น และทำการประมาณค่าโดย วิธีกำลังสอง-น้อยที่สุด ผลการศึกษามีดังนี้

$$\begin{aligned} \text{INC} = & 32667.50 + 4484.563\text{ILR} + 0.013923\text{CREDIT} + 2296.796\text{MLR} - \\ & (11.115)^{***} \quad (2.754)^{***} \quad (2.006) \\ & 0.0103\text{TDEP} \\ & (-1.460) \end{aligned}$$

$R\text{-squared} = 0.9707$

$D.W. = 1.8009$

โดยที่

INC คือ รายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทย (หน่วย: ล้านบาท)

ILR คือ อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคาร (หน่วย: ร้อยละ)

CREDIT คือ เงินให้กู้ยืม และเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์
(หน่วย: ล้านบาท)

MLR คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี (หน่วย: ร้อยละ)

TDEP คือ เงินรับฝากรวมของธนาคารพาณิชย์ไทย (หน่วย: ล้านบาท)

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทย พบว่า อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคาร เงินให้กู้ยืมและเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ไทย มีผลกระทบต่อรายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทยในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคารเพิ่มขึ้นธนาคารผู้ให้กู้ยืมจะได้รับผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นและถ้าธนาคารพาณิชย์มีการให้กู้ยืมและลงทุนในหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นจะทำให้รายได้ของธนาคารพาณิชย์ไทยเพิ่มขึ้น